

Fiatalok krókuszt ültettek Budapesten a holokausztban meggyilkolt gyerekek emlékére

A Szembenezés Alapítvány a Dohány utcai zsinagóga előtt szervezte meg az eseményt, amelyen Fahidi Éva holokauszt túlélő, Beer Miklós katolikus, Fabiny Tamás evangélikus püspök, Veró Tamás főrabbi mellett több iskola diákjai és egyházi közösségek, köztük a Sant'Egidio közösség fiataljai is részt vettek.

Európa tizenkét országának több mint százezer fiataljával együtt magyar diákok is virágokat ültettek az előítélet, a kirekesztés és a gyűlölet ellen, amely másfél millió gyerek értelmetlen halálát okozta hetvenöt évvel ezelőtt. A szervezők az életet szimbolizáló sárga krókuszról hoztak virághagymákat, amelyeket a résztvevők földbe tettek, majd hazavitték őket, hogy tél vége felé otthonaikban hozzon virágot annak jeleként, hogy az életet választják az előítélet helyett; hogy az intolerancia ostobaságával és gonoszságával szemben hirdessék, milyen öröm elfogultság nélkül, egymást tisztelve élni.

Fahidi Éva 94 éves holokauszt túlélő elmondta a fiataloknak, hogy neki is lehetne egy húga, aki 11 éves volt, amikor megölték. 86 éves lenne ma, de számára már mindig 11 éves marad. Elmondta, amit tapasztalatból tud: azzal kezdődik, hogy valakit, egy embercsoportot kirekesztünk, elkezdjük mondani, hogy mások, nem lehet velük együtt élni, pedig inkább azzal kellene foglalkoznunk, miben hasonlítunk egymásra.

Úgy kezdődik, hogy valakivel nem akarjuk magunkat egyformának érezni, és úgy fejeződik be, hogy rájuk csapódik a gázkamra ajtaja.

Kérte a fiataloktól, hogy amikor valami olyasmit hallanak, hogy meg akarnak különböztetni másokat, figyeljenek fel rá, és rögtön mondják, hogy ők ezt nem teszik, nem akarnak egy másik embert kirekeszteni. 94 éves korára rájött, hogy ha semmiért nem gyűlölnénk egymást, csodálatos lenne a világ. Azt kívánta, jussunk el oda, hogy szándékosan ne akarjunk rosszat tenni.

Beer Miklós nyugalmazott váci megyés püspök, az esemény egyik védnöke arra hívta fel a figyelmet, hogy tanuljuk meg a gyerekektől az előítéletektől mentes gondolkodást, hogy jobb legyen a világ. Elmondott egy történetet: az óvodában megkérdezték a gyerekeket, vannak-e köztük idegenek, és ők azt válaszolták: itt csak gyerekek vannak.

Tanuljunk a gyerekektől, hogy jobb legyen a világ – ismételte.

Fabiny Tamás, a Magyarországi Evangélikus Egyház elnök-püspöke, az esemény másik védnöke arról a megrendítő, napjainkban készített videofelvételről beszélt, amikor búvárok szálltak alá a Földközi-tenger

Fotó: Sant'Egidio

mélyére, ahol holttesteket találtak, köztük gyermekek holttesteit.

Volt, akit édesanyja karolt át, utolsó lehetéig védte, ahogyan 1944-ben is az utolsó lehetéig védtek az édesanyák gyermekeiket.

Fahidi Éva 11 éves kishúga is édesanyjával együtt ment a halálba. Az emberi gonoszság miatt pusztultak el, és emiatt pusztulnak el ma is emberek, gyermekek. Izajás prófétát idézte: „Ha vízen kelsz át, én veled vagyok..., a láng nem éget meg, mert én vagyok az Úr, a te Istened. Ne félj, mert én veled vagyok, napkeletről visszahozom gyermekeidet...”

A prófétai ígéret arról szól, hogy ha összefogunk, ha nem engedünk teret a gyűlöletnek, az előítéleteknek, akkor valósággá válhat a prófécia, hiszen az Úristen nagyobb az emberi gonoszáságnál.

Kérte, tegyünk a magunk köreiben azért, hogy ne gyűlölködjünk egymás ellen, különösen ne a vallás nevében.

Ezt követően Veró Tamás főrabbi, akinek nagymamája túlélte Auschwitz rémségét, elmondta a kádís imát a földön korábban sárga szalagokból kialakított sárga csillag felett, amelyen a résztvevők elhelyezték virágukat.

Zsófi, a Sant'Egidio közösség fiatal tagja elmesélte, első auschwitz látogatása annyira megrendítette, hogy eldöntötte, nem megy vissza még egyszer. Amikor a Fiatalok a békéért mozgalom tagjai hívták, mégis elment, és meghallgatta Lídia Makszimovics tanúságtételét, akin háromévesen kísérletezett Mengele doktor. Csak egy szám volt ott, a feladatításakor nem tudta megmondani a nevét sem. Zsófi rájött, hogy Lídia és Éva néni a fiatalokért is él: fel akarják hívni a figyelmet a személyes felelősségükre, hogy a borzalmak ne történhessenek meg még egyszer. Vegyük észre, ha manipulálni akarnak minket mások ellen, emeljük fel a hangunkat, ha igazságtalanságot látunk, vegyük védelmünkbe, akiket bántanak.

Nem élhetünk közömbösen, mi is cselekedhetünk, hogy jobbá tegyük a világot – buzdította a fiatalokat.

Márk vagyok, 12 éves... Ha zsidó lennék és 1944 lenne, elhurcolnának engem... Balra állítanának, és a halálba küldenének. De én élek. Itt élek 2019-ben egy olyan helyen, ahol béke van, de legalábbis nincs háború – kezdte tanúságtételét a Sant'Egidio közösségből Márk, aki szabadidejében barátaival időseket látogat egy intézetben. Időseket, akik tudnak mesélni a háború rémségéről, és tudják, mekkora kincs a béke. Arra hívta a fiatalokat, álljanak az idősek és a szegények mellé, hogy jobbá tegyék a világot.

Thullner Zsuzsanna/Magyar Kurír

Az izraeli és az amerikai nagykövetség is elítélte az Auróra elleni neonáci támadást

Október 23-án támadták meg egy neonáci csoport tagjai az Auróra közösségi központot. A magyar kormány kivételével szinte már mindenki megszólalt az esettel kapcsolatban.

Egy Légio Hungária nevű szélsőjobbos csoport tagjai október 23-án alakzatban, skandálva vonultak a Nagykörúton, majd útba ejtették a számos civil szervezetnek is otthont adó Aurórát, amiről, miután az épületbe nem tudtak bejutni, letépték a Pride-zászlót, az utcán felgyújtották, majd neonáci feliratokkal összefestették az Auróra falait.

Elsőként Pikó András, Józsefváros frissen megválasztott polgármestere ítélte el a támadást, és a rendőrséggel egyeztetve ígért védelmet az Aurórának. Majd a Mazsihisz nevezte gyalázatosnak közleményében a neonácik akcióját.

Néhány nappal később pedig a Tett és Védelem Alapítvány (TEV) az esetről az oldalán közzétett hírből vállalt szolidaritást a megtámadott Aurórával. Mint írják: „A TEV némely ügyben határozott kritikát fogalmazott meg az Auróra tevékenységével kapcsolatban, azonban teljességgel megdöbbenőnek tartjuk, hogy Magyarországon, ahol a kormány zéró toleranciát hirdetett az antiszemitizmussal szemben, szélsőjobboldali zavargók rendőri engedély nélkül felvonulhattak egy zsidó civil szervezet központja előtt és azt megrongálhatták.”

A támadást elítélte Izrael budapesti nagykövetsége is, amely a Twitteren jelentette meg az ezzel kapcsolatos közleményét. Ebben azt írják, hogy az „Izraeli Nagykövetség határozottan elítéli a támadást az Auróra közösségi központ ellen, melyet egy zsidó ifjúsági szervezet működtet”. A közleményben sajnálatosnak nevezik, hogy „egy neonáci csoport arra használta fel az 1956-os hősi magyar forradalmat, hogy erőszakos tettet hajtsa végre”.

A nagykövetség szerint ez elfogadhatatlan.

De nem csak az izraeli, az amerikai nagykövetség is kiállt az Auróra mellett. David Cornstein, az Egyesült Államok budapesti nagykövete személyesen találkozott Schönberger Ádámmal, Dombos Tamással és Radványi Viktóriával, az Auróra, a Háttér Társaság, illetve a Budapest Pride vezetőjével.

„Ma, mint minden egyes nap, határozottan kiállunk minden ember méltósága és egyenlősége mellett, függetlenül szexuális irányultságuktól vagy nemi identitásuktól. Továbbá kiállunk a civil szervezetek azon joga mellett, hogy biztonságos környezetben, külső támadástól való félelem nélkül, jogaik teljes körű tiszteletben tartása mellett végezhesék munkájukat” – írták a nagykövetség Facebook-oldalára a találkozóra kapcsolatban.

A 444-nek ezek után feltűnt, hogy a magyar kormány egyáltalán nem reagált semmit az Aurórát ért támadásra, ezért kérdést küldtek az esettel kapcsolatban a kormány szóvivőnek.

Kibic

Közös zsidó–keresztény– moszlim állásfoglalás

Izraeli kezdeményezésre a három nagy egyistenhívő, bibliai alapú világvallás képviselői egyhangúan, közösen ítélték el az élet lezárását célzó bármely aktív vagy passzív közreműködést, minden ilyen lépést egyaránt elfogadhatatlannak ítélve. A dokumentumot a Vatikánban átnyújtották Ferenc pápának.

Tegnap bocsátották Ferenc pápa, Róma püspöke rendelkezésére azt a dokumentumot, amelynek lapjain a három Ábrahám-tól eredő világvallás képviselői közösen nyilvánították

elfogadhatatlannak az eutanáziát aktív és passzív formájában egyaránt. Kifejezték az aláírók azt az egységes véleményüket, hogy sehol nem szabad engedélyezni a halálba segítés semmilyen módját.

A három ábrahámi eredetű, egyistenhívő vallás közös célokban osztozik, és teljes közösséget az egyetértés az élet végével kapcsolatos problémák megítélésében a közösen aláírt szöveg szerint.

„Az eutanázia és a külső segítséggel lehetővé tett öngyilkosság gyökeresen rossz mind erkölcsi, mind vallási szempontból, és semmilyen körülmények között sem megengedhető” – áll a szövegben.

A keresztény, zsidó és moszlim vallási vezetők a Vatikánban írták alá nyilatkozatukat.

A vallásközi kezdeményezés Izraelből, meghozzá a nemzeti bioetikai tanácsból indult, csatlakozott hozzá és az aláírásra Rómába utazott a Főrabbinátus delegációja is. Jichák Jozsef főrabbi is egyetért az aláírókkal, a szefárd főrabbi szerint a halálba segítésre is vonatkozik a „Ne ölj” áthágathatlan parancsa, minden ember az Örökkévaló képmását viseli, ezért sem veheti el senki senki másnak az életét. Ugyanakkor a szenvedés enyhítése kötelességünk minden orvosi eszközzel, amely a rendelkezésünkre áll Jichák Jozsef szerint, és minden más módon is.

Hasonló szellemben szólt hozzá a kérdéshez David Lau askenázi főrabbi is, hozzátéve mindehhez, hogy arról esetleg lehet vitatkozni, minden esetben a lehető legtovább meg kell-e hosszabbítani a szenvedő, halálos betegsége végső fázisába jutott beteg életét, arról azonban semmiképpen, hogy szabad-e bárki életét megrövidíteni.

Az egyetértés a moszlim, keresztény és zsidó megszólalók között valóban teljes volt, az aláírók kéri az egészségügyben dolgozókat, orvosokat, nővéreket, fontolják meg szavaikat.

(A The Times of Israel írása alapján)

A ZSVK kitüntette Angela Merkelt

A németországi és az európai zsidó kultúra reneszánszáért és a zsidó államért végzett munkájáért kitüntette Angela Merkel német kancellárt a Zsidó Világkongresszus (ZSVK); a budapesti születésű Herzl Tivadarról elnevezett díjat Münchenben adták át. A rendezvényen részt vett Heisler András, a Mazsihisz elnöke és Takács Szabolcs miniszteri biztos.

A német kormányfőt a ZSVK vezető testülete, a Végrehajtó Bizottság müncheni tanácskozásán tartott ünnepségen tüntették ki a modern kori Izrael megálmodójának nevét viselő elismeréssel – jelentették hírportálok.

Ronald S. Lauder, a Világkongresszus elnöke hangsúlyozta, hogy együttes erővel fel kell lépni az antiszemitizmus, a rasszizmus, az iszlamofóbia, az idegengyűlölet és a homofóbia ellen. Angela Merkel helytállása ebben a küzdelemben példamutató, a német kancellár „a civilizáció védelmezője” – fogalmazott Ronald S. Lauder. Mint mondta, Németország, Európa és az egész Nyugat érdekében hosszú kormányfői hivatali időt kíván Angela Merkelnek. „És ha néha netán egy kissé kimerült, kérjük, emlékeztesse magát arra, hogy szükségünk van önre” – tette hozzá.

A müncheni gálaesten Heisler András, a Mazsihisz elnöke is gratulált a német kancellárnak, aki 2015-ben történelmi látogatást tett a Dohány utcai zsinagógában.

A ZSVK 2012 óta ítéli oda a Herzl-díjat évente egy-egy személyiségnek, aki kiemelkedő érdemeket szerzett a zsidók számára biztonságos és elfogadóbb, toleránsabb világ építésében. A díjazottak között van Joe Biden volt amerikai alelnök, Colin Powell volt amerikai külügyminiszter és Simon Peresz néhai izraeli államfő és miniszterelnök.

MTI/Mazsihisz

Az 56-os forradalomra emlékeztek a Síp utcában

1956. november 4-e.

„Itt Nagy Imre beszél, a Magyar Népköztársaság Minisztertanácsának elnöke beszél. Ma hajnalban a szovjet csapatok támadást indítottak fővárosunk ellen azzal a nyilvánvaló szándékkal, hogy megdöntsék a törvényes magyar demokratikus kormányt.

Csapatunk harcban állnak. A kormány a helyén van. Ezt közlöm az ország népével és a világ közvéleményével.”

2019. november 4-e.

Méltatlanul keveseket érdekelt az esemény.

Totha Péter Joel főrabbi, a Tábori Rabbinate első embere mondott beszédet, melyből a legfontosabb gondolatokat olvashatják.

Ezerkilencszázötvenhatban úgy tűnt, hogy elkezdődik az olvadás a jéggá dermedt politikában, amely elhozta a reménnyel kecsegtető változást Magyarországra számára. (...)

Mégis, a magyarországi zsidóság egy jelentős részének ez inkább a félelmet jelentette, mintsem a szabadság levegőjének eljövetelét. 1956 telén, amely átfordult a következő, 1957-es év elejére, a külföldre menekülők között sok zsidó volt, ami még inkább sújtotta létszámban az amúgy is megsemmisített vidéki hitközségeket. 63 év távlatából szemlélve jól látható, hogy az utcán harcoló fegyveres felkelők és a tüntetők ugyan nem voltak egységesek, de a nemzeti függetlenség visszaállítása, a diktatúra lerombolása mindegyikük elsődleges céljai között szerepelt. (...)

Hadd idézzem fel az akkori budapesti rabbikar, a Magyar Izraeliták Országos Irodája és a Pesti Izraelita Hitközség Ideiglenes Forradalmi Bizottsága 1956. november 2-i nyilatkozatát, melyet a már Szabad Kossuth Rádióban tettek: „A vallási szabadságát visszanyert magyar zsidóság lelkesen üdvözlí a forradalom vívmányait. Egynek érzi magát a szabad hazával. Felkéri a külföldi zsidó szervezeteket, nyújtsanak e sokat szenvedett hős magyar népnek gyors, hathatós anyagi segítséget.”

A beszédet követően koszorúzás, az emlékezés köveinek elhelyezése, mécsesek meggyújtása zárta az eseményt.

gj

Keresés

Az Amerikában élő Rachel Cossrow az alábbi családtagjait keresi, akikkel megszűnt a kapcsolata:

Weiss Mária, szül. Kutas, 1887. február 2. Budapesten élt.

Várkonyi Margit, szül. Gödöllő, 1913. Budapesten élt.

Várkonyi Gyula, szül. Budapest, 1930. Budapesten élt.

Várkonyi Kamilla, szül. Gödöllő, 1933. Budapesten élt.

Utolsó ismert címük 1962-ben: 1053 Bp., Királyi Pál u. 10.

Volt korábban másik címük is: Bp. 4. kerület, Káplányi(?) utca 7.

Aki tud róluk valamit, a rose_garden45@yahoo.com e-mail-címre küldhet levelet.

Ortodoxok a Corvin közben

Az október 23-ai ünnepség alkalmából a Wesselényi-iskola felsős és gimnazista diákjai iskolai vetélkedőn vettek részt, mely megidézte az aznapi eseményeket és az ifjúság követeléseit. Az alsósok a Corvin közben emlékeztek meg, mécseseket gyújtva a forradalmár fiú szobránál.

Az Új Köztemető 301-es parcellájánál, valamint a kispesti emlékműnél Apró József, az 56-os Hagyományörző Veteránok Világszövetségének elnöke a szervezet és a Mazihsz nevében koszorút helyezett el az 1956-os forradalomban részt vett magyar zsidó szabadságharcosok és a mártírhaltalt egykori miniszterelnök, Nagy Imre emlékére.

Önkénteseket keresünk

Mint ismeretes, továbbra is lehet igényelni esetenkénti támogatást az átlagosnál drágább gyógyszerek beszerzéséhez, valamint szükség esetén magánjellegű MR-vizsgálat elvégzéséhez, szociálisan rászoruló betegek részére.

Tevékenységünket a jövőben alapítványi formában szeretnénk folytatni. Ehhez azonban többek közreműködésére lenne szükség, ami nem állandó, hanem csak időnkénti elfoglaltságot jelentene.

Kérjük azokat, akik szívesen részt vennének fizetés nélkül az alapítványnál felmerülő érdemi és adminisztratív munkában, hogy megbeszélés végett jelentkezzenek a következő telefonszámon: Vértess István, 06-1-321-3497, lehetőleg az esti órákban.

Olvasói levél

Nagy örömmel olvastam az Új Életben Politzer Tamás cikkét Liebmann Béla szegedi fotóművészről.

A teljesség igényét mellőzve, nem esett szó arról, hogy a fotóművész úrról egyetlenegy portréfilm készült, melynek a szerkesztője én voltam. Liebmann Béla életéről rajtam kívül senki sem forgatott.

A „Vaskereszt, vagy amit akarok” a Magyar Televízió nívódíjas alkotása, 1982-ben készítettem. A tévé több alkalommal is megismételte a vetítését.

Elnézést kérek, hogy bátorkodtam ezt az e-mailt megírni, de azt gondoltam, hogy erről Önöknek tudniuk kell.

Bányai Júlia

Meghívó

Az Élet Menete Alapítvány tisztelettel meghívja Önt a 2019. évi „**Élet Menete – Kézdy György díjak**” ünnepélyes átadására, valamint az alapítvány évváró rendezvényére.

2019. november 24. Pozsonyi úti Református Templom vasárnap, 18:00 óra 1133 Budapest, Pozsonyi út 58.

Szent Efrém Férfikar

További közreműködő művészek:	Sümei Eszter	Dés László	Fellegi Balázs
	Klein Judit	Neumark Zoltán	Nógrádi Gergely

A hangverseny Bereczky Albert, püspök, Világ Igaza embermentő tevékenységének állít emléket.

A díjátadót követő hangverseny az OMHZ Egyesület szervezésében valósul meg.

A koncertre 2000 és 3000 forintos egységre a www.jegy.hu-n lehet jegyeket vásárolni.

További info: Szántó-Kremmer Dóra +36 20 479 8862 dora@eletmenete.hu

MINISZTERELNÖKSÉG

MAZSIHSZ

Szent Efrém Férfikar

MAZSIHSZ

BZSH

Körzeti kitekintő

Dél-Pest

Egy régen érlelődő terv valósult meg nemrégiben. Villányi Tibor elnök meghívására közösségünk meglátogatta a győri, Totha Péter Joel főrabbi által „társhitközségünket”.

Az óraátállítás miatt kissé zavartan, de a várakozástól fűtve indulunk az útra.

Az elnök, az alelnök, valamint a közösség néhány tagja fogadott bennünket. Először megtekintettük a Széchenyi István Egyetem kezelésében lévő, gyönyörűen felújított zsinagógát, melyet a győri zsidóság nem vallási ünnepeken igénybe vehet, így az idei chanukkai ünnepséget is ott szándékoznak megtartani.

Utunk az épületgyűttes bal szárnyában lévő imaterembe vezetett, ahol megcsodálhattuk a pazar beren-

dezést és a különlegesen díszes tóratekercseket, majd pogácsa és kávé mellett beszélgethettünk a kile tagjaival.

Meglátogattuk a Menházban lévő múzeumot. A kiállított tárgyak és installációk gondos, hozzáértő kezek munkáját tükrözik. Látványos, könnyen befogadható a tárlat, mely a csecsemőkortól a bár micván és a házasságon át a halottbúcsúztatásig jeleníti meg zsidó élet szakaszait. A szombatfogadáson és a peszáchí asztalon keresztül a zsidó életformából is ízelítőt kaphatunk.

A temető, melyet a 19. század első harmadában nyitottak meg a jelenlegi helyén, szépen rendezett, ápolott, gondozott. A kövek egy eredetileg nagy létszámú közösség létéről árulkodnak, amely azonban a soában szinte teljesen megsemmisült. Az elpusztított emlékműve számomra a Jad Vasem hangulatát idézte.

Ebéd után egy rövid, de tartalmas séta keretében hallhattunk a város és a meglátogatott terek, épületek történetéről.

A visszaindulás előtt maradt idő egy kis kávézásra is.

Az érkezéstől a búcsúzásig velünk tartott az elnök, aki folyamatosan ellátott bennünket minden fontos információval Győrrel és a helyi zsidóságról.

Nagy köszönet illeti Villányi Tibort és az egész közösséget a vendéglátásért és a barátságos fogadtatásért.

Kőszegi Lajos

Sotheby's EST. 1744

Londoni árveréseinkre keressük neves festőművészek alkotásait

SOTHEBY'S WIEN, HERRENGASSE 5, PALAIS WILCZEK, 1010 WIEN
INFORMÁCIÓ +43 (0)1 512 47 72 VIENNA.OFFICE@SOTHEBYS.COM
SORAYA.STUBENBERG.REPRESENTATIVE@SOTHEBYS.COM

ISIDOR KAUFMANN
A Regiségkereskedő

Sotheby's New York
2006. december 13.
\$772 000 világrekord áron eladva

A rabbi, aki igazán szerette Szegedet

„A nemzet hű fiává nem a származás, nem a fajrokonosság, hanem a rokon érzés, s a csatlakozó önfeláldozat avat. Nem a szívnek vére, hanem a szívnek verése.”

A híres prágai gólemkészítő Löw dinasztia leszármazottjának, Löw Lipót szegedi főrabbinak 43 éves korában, 1854. január 20-án újabb fiúgyermek született, aki az Immánuel nevet kapta, ami annyit tesz, hogy Isten velünk van.

Immánuel gimnáziumi tanulmányait – hasonlóan más, tehetséges szegedi zsidó fiatalokhoz – a piaristáknál végezte szülővárosában. Az egyetemi és a teológiai stúdiumokat viszont már Berlinben folytatta, ahol később rabbivá is avatták. Elképesztő nyelvzseni, igazi poliglott volt, a magyar mellett németül és héberül is beszélt, de tudott arámiul, szírul, törökül, arabul, perzsául, görögül, latinul, románul, és szláv nyelveken. Vallástudós volt, de kiemelkedő alkotott mint művelődéstörténeti író és botanikus is.

A szegedi zsidó közösség tagjai már évek óta várták, hogy a híresen tehetséges Löw Immánuel befejezze tanulmányait, és végre hazatérjen hozzájuk.

Első beszédét – akkor még csak rabbinövendékként – alig 20 esztendősen, édesapja mellett mondta el szülővárosa zsinagógájában. A több mint egyórás szónoklat annyira jól sikerült, hogy később kiadták nyomtatásban is.

Édesapja 1875-ös halála után a szegedi rabbiszek három évig üresen állt, ugyanis a helybéli zsidók csak ideiglenes rabbít voltak hajlandók megbízni a várva várt Löw helyett, akit végül 1878-ban választott főrabijává a hitközség. Első hivatalos rabbibeszédében „A pusztában nyissatok utat Istenünknek!” mondattal jelölté ki saját útját.

Vallási vezetőként és civilként is aktív részt vállalt a város kulturális és tudományos életében. Igazi modern tudósa volt a kornak. Szónoklatai előkészítéséhez például elsajátította a gyorsírást, és ezzel ő lett Szeged első gyorsírója is.

Rabbi, tudós és botanikus

Három évvel rabbivá avatása után Lipcsében megvédte doktori címét. Disszertációja a legfontosabb orientalista művek közé tartozott. Érdeklődés, hogy a dolgozat 1200 növényt mutat be. A *Die Flora der Juden* című könyvében a Szentírás, a Talmud és a középkori zsidó irodalom növényvilágát ismerteti, több szempont szerint összehasonlítja őket. Válogatott műveit idén újra kezdték kiadni, eddig a *Virág és vallás* című kötet, illetve a zsidók ásványainak művelődéstörténetét ismertető, a holokausztban megsemmisült kéziratának megmaradt fejezetei, a *Fényszóró drágakövek* jelentek meg. Löw korábban nyomtatásban megjelent írásainak száma közel háromszáz.

1911-ben felkérést kapott Bécsbe, ahová nem kisebb tisztségre várták, mint a város főrabbijának. Ő azonban annyira szerette szülővárosát, hogy a meghívást visszautasította. Baumhorn Lipót építéssel együtt dolgozva, saját kezűleg tervezte meg az új, már beépített orgonával felszerelt szegedi zsinagóga színeit, formáit, feliratait és ablakait. Az ablakok külön érdekessége volt, hogy a Löw által annyira szeretett növényeket is megörökítette. Az építkezés 1900 augusztusában kezdődött, és 1902 októberére fejeződött be. A rabbi nem bízta másra a templomkert kialakítását és a bibliai növények beszerzését sem. Kertként gondolt a szegedi zsidó temetőre is, amelynek nemcsak a növényvilágát, de a ravatalozóját is ő tervezte meg.

Löw Immánuel szegedi rabbi 1898. február 6-án

Fotó: Hidvégi-gyűjtemény

1920-ban egy évre mégis börtönbe zárták, mivel Horthy-ellenes véleményt hangoztatott. Ennek ellenére 1927-ben már a zsidóság felsőházi képviselője volt. Felsőházi tagságát a második zsidótörvény elfogadásáig, 1939-ig tarthatta meg. A zsidótörvény végaszavazása előtt egyik leghíresebb beszédét mondta el, melyben még az Újszövetségből is idézve próbálta meggyőzni a felsőház tagjait, hogy ne szavazzák meg a tervezetet. Nem járt sikerrel.

Megátkozta Hitlert

1943. szeptember 8-án, 83 évesen, beiktatásának emléknapján elmondta utolsó, nagy beszédét, majd rá egy hónapra még megátkozta Hitlert és a Harmadik Birodalmat. 1944. június 28-án, 90 éves korában, 2400 szegedi emberrel együtt bevagonírozták. Hiába siettek a segítségére sokan, ő már előtte tüdőgyulladást kapott, elkéstek a kimenekítésével. Végül Budapestre szállították az akkor már vak és nagyon beteg tudós rabbít, aki 1944. július 19-én meghalt. Majd három évre rá újratemették imádott városában, Szegeden.

A szegedi Új zsinagóga Magyarország második, a világ negyedik legnagyobb zsinagógája

Az Új zsinagóga diadalívén a „Szeresd felebarátodat, mint tennagadat” bibliai parancs olvasható héberül és magyarul. A Róth Miksa műhelyében, Róth Manó által készített üvegablakok és a páratlan szépségű, szimbolikus tartalmú üvegkupola az eklektikus templom egyedi ékességei.

Az 1340 ülhelyes istenházát ma már csak nagy ünnepeken használják, a hívek istentiszteletra általában a hitközség székházának ugyancsak gyönyörű díszteremében

gyűlnek össze. Remek akusztikája miatt viszont rendszeresen tartanak hangversenyeket a zsinagógában. Az épület az utóbbi években a tetőtől a talapzatig megújult kívülről. A helyreállító munkálatokat a fák kivágásával kezdték, ami sok helyit igencsak megrémisztett, ugyanis azt gondolták, hogy ezek még a Löw Immánuel által ültetett fák voltak. Azonban kiderült, hogy a kivágott fák nem egyidősek az épülettel, hanem háború utániak. Az egykori megrendelő elképzelése szerint létrehozott eredeti biblikus kertet egy fennmaradt fásítási térkép alapján próbálták rekonstruálni. A főrabbi által a szakrális kertbe ültetett 76 növényből már csak 36-ot láttak érdemesnek visszatelepíteni, olyanokat, amelyek ellenállnak a mostani kártevőknek és a klímaváltozásnak.

Bodrogi Eszter/nlc.hu

Tudományos fokozatot szerzett a Szeretetkórház vezető gyógyszerésze

A Mazsihisz Szeretetkórház vezető gyógyszerésze, **Veszelyné dr. Kotán Edit** sikeresen megvédte *Az osteoporosis gyógyszerészeti gondozása* című doktori értekezését. Az értekezés több éve tartó önálló kutatómunkára épül, a hozzá tartozó közleményeket rangos hazai és külföldi szaklapokban publikálta.

A Semmelweis Egyetemen 2003-ban szerezte meg oklevelét, hivatását azóta a kórházi gyógyszerellátás területén végzi, szakvizsgát 2012-ben tett. 2003-ban jelentkezett PhD-képzésre a Gyógyszertudományok Doktori Iskolaiba, majd a felvételi után megszülettek gyermekei, ezért halasztással, 2012-ben folytatta tanulmányait. Az abszolutórium megszerzése után 2016-ban tette le a doktori szigorlatot.

Kutatómunkájának célja a magyar csontritkulásos betegek ellátásának gyógyszerészeti szemmel történő feltérképezése, valamint azoknak a tényezőknek a feltárása volt, amelyek a betegek gyógyszerészeti gondozásakor a terápiás együttműködés segítésével a kezelés hatékonyságát növelhetik.

A munka során kérdőíves vizsgálattal meghatározta a csontritkulásos betegek azon csoportjait, melyek kiemelt gyógyszerészeti gondozást igényelnek, mert a terápiás együttműködésük rendkívül alacsony lehet. Elemezte egy olyan gyógyszer-csoport hazai felhasználási adatait, melyet a csontritkulás megelőzésére és terápiájában is alkalmaznak. Az elemzés során került látóterébe a hatóanyagcsoport egy jellegzetes mellékhatása, az általuk okozott állkapocscsont-elhalás. Erről a ritka és súlyos megbetegedésről nehéz adatokat prezentálni, de az a kutatócsoport, melynek munkájában a gyógyszerész is részt vett, kifejlesztett egy módszert, mely a mellékhatás kialakulásáról és rizikófaktorairól konkrét hazai adatokat szolgáltat. Reméli, hogy a munka során kapott eredmények a gyógyszerészeti gondozási irányelv fejlesztéséhez alkalmazhatók, és a gondozás során is hasznosíthatók lesznek.

Fontosnak tartja, hogy ne csak a kutatóintézetekben dolgozó kollégák szerezzenek jártasságot a tudományos munkában, hanem a kórházi gyógyszerellátásban is helyezkedjenek el egyre szélesebb látókörrrel rendelkező szakemberek. A tudományos munka során rálátást szerzett a gyógyszerek alkalmazásának jellegzetességeire, ezen belül a betegeknek a csontritkulás elleni terápiáról alkotott elképzeléseire is. Az ismeretanyag megszerzése a kórházi beteg- és ellátásbiztonság növelésében is szemléletformáló volt számára.

A gyógyszerész úgy gondolja, hogy tanulmányai és a kutatómunka alatt megszerzett tudás birtokában a mindennapi gyógyszerellátás során segítséget tud nyújtani gyógyszerhatástani és -gazdaságossági kérdésekben is a gyógyszer alkalmazásával kapcsolatban.

Veszelyné dr. Kotán Edit

Megkezdődött a Szeretetkórház teljes felújítása

A 2119/2017 (XII.28.) kormányhatározat alapján megkezdődött a **Mazsihisz Szeretetkórházának teljes rekonstrukciója, amely nemzetgazdasági szempontból kiemelt beruhá-**

A Szeretetkórház ma

zásnak minősül. A munkálatok miatt a Szeretetkórház jelenleg csökkentett beteglétszámmal üzemel.

Az Emberi Erőforrások Minisztériuma egészségügyi államtitkárságával és a Mazsihisz vezetésével közös együttműködésben megvalósuló projekt során teljesen új szemléletűs struktúrát, a 21. századi körülményeknek megfelelő, 240 ágyas geriatrai oktatókórházat alakítanak ki.

A kivitelezés során építészeti, gépészetileg és tűzvédelmileg is megújul az intézmény minden épülete, továbbá új orvosi és ápolási gépeket, műszereket helyeznek üzembe. Az elkezdődött munkálatok miatt a Szeretetkórház jelenleg csökkentett beteglétszámmal üzemel.

A Mazsihisz – tulajdonosi és fenntartói pozíciójából adódóan – vezetői szinten követi nyomon a fejlesztési folyamat egészét.

A házitanító

A numerus clausus törvény egyik gazdája, alkotója egyetemista korában két zsidó diák házitanítója volt. Ezt írta az újság, az Egyenlőség, 1929-ben. Haller Istvánnak hívták Steinschneider paplangyáros két középiskolás unokájának, Palágyi Andornak és Tibornak a korrepetálóját.

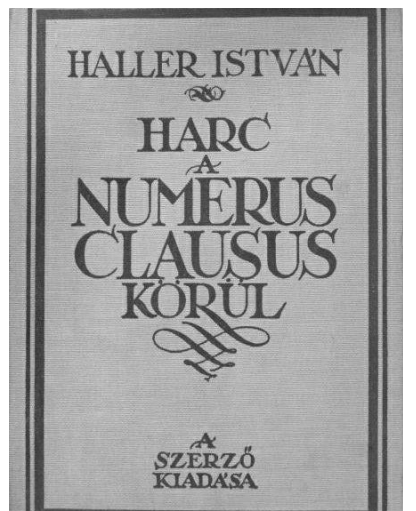
A lap munkatársa, bizonyos Román Kálmán 29-ben, miután Haller miniszter, képviselő nyilvános életrajzában ezt a furcsa múltat felfedezte, meginterjúvolta az egykori kisdíjakokat. Egyikük úgy nyilatkozott, hogy „elég jó ismertük őt, de nem ismertük azt a felfogását, amely arra az erős antiszemitizmusra vallana, amely a numerus clausus törvénybe iktatásához szükséges volt”.

A riporter kíváncsi volt, hogy Haller házitanító oktatta-e őket zsidó hittanra és héber nyelvre. Erre nem kapott választ, és arra sem, hogy a két

Palágyi – akik időközben felseperedve bútorgyárosok lettek a Király utcában – zsidók-e még.

Hallerről tudható, hogy egyik kodifikátora, előterjesztője volt a numerus claususról szóló törvényjavaslatnak. A vallás- és közoktatási miniszteri székben 1919 novembere és 1920 decembere között ült.

Akinek fontos adóügyi gondja-baja van, az gyakran emlegeti a Hallert. Persze nem a hivatkozott személyt, hanem az adóhivatalt, amelynek egyik központja abban az utcában magasodik. Keresgettem a neten, vajon van-e köze e férfiúnak a mostani Haller utcához. Kiderült, hogy előéletében ez az utca 1900-tól már viselte egyszer a Haller nevet, aztán 1951-től Hámán Kató nevet kapta, s 1990 óta ismét Haller. Csak találgatásra utalt néhány bejegyzés, miszerint se az 1900-as névadás mögött, se a 90-es visszanevezés

mögött ne Haller István (1880–1964) volt miniszter nevét keressük, hanem – a fővárosnak tulajdonított lista szerint – egy János keresztnevű valamikori főúr, főispán lehetett a névadó.

Politzer Tamás

A dél-afrikai zsidóság története a kezdetektől napjainkig

Az afrikai kontinens déli részében elhelyezkedő államban a zsidók már az ország megalakulása idején jelen voltak. Napjainkban a Dél-afrikai Köztársaságban élő zsidók létszámát 67.000 főre becsülik.

A területet portugálok fedezték fel 1497-ben, első ízben a Jóreménység fokát; a felfedezők között zsidó származásúak is voltak. Fokváros első telepesei körében is számos izraelita volt (1652). 1803-ban a holland kolónia megadta a vallásszabadságot az ott élőknek, amit 3 évvel később a britek is biztosítottak. A legelső brit telepesek között 20 zsidó volt. A dél-afrikai zsidó közösséget Benjamin Norden otthonában, Helmsley Place-

bőrárukat gyártott, továbbá megalapította Veeringing városát. Nyíltan gyakorolta a vallását, és közvetítőként szolgált a szembenálló felek között az angol-búr háborúk során. Végül szenátor lett az első dél-afrikai országgyűlésben.

A jobb kereskedelmi remények miatt a legtöbb hittestvérünk Johannesburgba költözött, így Fokvárosban néhány száz főre zsugorodott a közösség, akik közül sokan beleolvadtak a helyi társadalomba. 1880 és 1910 között azonban a zsidó népesség 4000-ről 40.000-re duzzadt a litvániai jiddis nyelvű bevándorlók érkezésével, ezáltal újjáélesztve Fokváros izraelita közösségét. Leginkább politikai üldözte-

ni kezdték az összeg nagyságát. A cionista mozgalom nemcsak pénzt, hanem embert is vitt Izraelbe. Egész kolóniákat hoztak létre a Dél-Afrikából érkezettek az akkor még nagyon gyermekcipőben járó államban. E lakónegyedek (pl. Savyon) stílusukban hasonlítanak az új bevándorlók egykori otthonaira.

A legnagyobb létszámban az 1970-es évek elején éltek zsidók a fekete kontinensbeli államban: majdnem 119.000 fő. Az apartheid politikai intézményülésével az antiszemitizmus már nem volt terítéken. Nagyon sok, helyi körökben ismert zsidó támadta az apartheid eszmét. Hivatalosan azonban a rabbinate csak az 1980-as évek végén fejezte ki aggodalmát a fennálló rendszer miatt. A zsidók apartheidellenességét a híres politikus, Nelson Mandela is többször elismerte.

Az erőszakos politikai berendezkedés hatására sokan külföldre vándoroltak, vagy gyermekeiket igyekeztek hozzásegíteni ahhoz, hogy máshol folytassák életüket. 1985-ben két zsidó szervezet is létrejött azzal a céllal, hogy hidat képezzenek a feketék és fehérek között. Sajnos ők sem értek el sikereket az apartheid politikával szemben. 1970 és 1992 között több mint 39.000 zsidó hagyta el a Dél-afrikai Köztársaságot, míg ugyanezen időszakban körülbelül 10.000 izraeli költözött az államba.

Az 1990-es évek elején az apartheid rendszer összeomlott, 1994-ben már a fekete lakosok is részt vehettek a szavazáson. Nelson Mandela lett az ország első demokratikusan megválasztott elnöke.

2003 első feléig nagyon sok zsidó hagyta el az országot, részben gazdasági okokból, részben a magas bűnözési ráta miatt. A folyamat 2003 második felében stabilizálódott. A zsidó közösség becslése szerint 2018-ban 69.300 izraelita élt az államban (ami az össznépesség 0,5%-a). A helyi zsidó lakosság igen vallásos, 80 százaléka ortodox, és arányuk növekszik a közösségen belül. A vallásosság erősödését az egyébként instabil társadalom stabilitási vágyának tulajdonítják. Az antiszemitizmus elhanyagolható, és a vegyes házasságok aránya mindössze 7 százalék. A zsidó gyerekek 80 százaléka felekezeti oktatási intézményben tanul. Az ország legnagyobb zsidó közösségei Johannesburgban, Fokvárosban, Pretoriában, Durbanban és Port Elisabethben találhatók.

Miklós Dóri

Újabb értékes holokausztemlékeket találtak Terezínben

Újabb értékes holokausztemlékeket találtak az északnyugat-csehországi Terezínben, ahol a második világháború idején náci koncentrációs tábor működött, adta hírül az MTL.

Egy korábban lebontott régi tömbház padlója alatt elrejtve több olyan levelet találtak, amelynek címzettje a helyi gettóban raboskodó egyik zsidó asz-

zony volt. A levelek mellett számos korabeli hivatalos irat és a rabok által készített különféle apróbb tárgyak is voltak. Néhány dokumentum még az Osztrák-Magyar Monarchia idejéből származik – közölte Jiri Smutny, a ház tulajdonosa a CTK hírügynökséggel.

Smutny aktív tagja a csehországi Hadtörténeti Klubnak, és az összes megtalált tárgyat átadta a terezíni holokausztmúzeumnak. A múzeum bejelentette: a dokumentumok nagyon értékesek, mert bizonyíthatóan a gettó területéről származnak. A szakértők azt tervezik, hogy rövidesen feldolgozzák őket, és két éven belül egy kiállítás keretében a nagyközönség számára is hozzáférhetővé teszik.

„Tizenöt levélről van szó, amelyeket a gettóban fogva tartott Anna Hönigsbergnek küldtek hozzátartozói Olaszországból és Ausztriából” – mondta Smutny a hírügynökségnek. Történészek ismeretei szerint Hönigsberg asszony túlélte a háborút, s néhány családtagja jelenleg Dél-Amerikában él. Az nem ismeretes, hogy megkapta-e a címzett a leveleket. A rejtékhelyen néhány „útikártyát” is találtak. Ezek olyan engedélyek voltak, amelyeket az érintettek Terezínbe küldésükkor vagy onnan történt eltávozásukkor kaptak. Az egyik útikártya alapján azonosítható volt Anna Hönigsberg gettóbeli lakhelye is.

A régi háztömb romjainak eltakarítása közben a második világháború idejéből származó koffert, a terezíni sörgyár palackjait, ágyként szolgáló szalmazsákokat és más napi használati tárgyakat is felfedeztek – jelentette a cseh közszolgálati rádió. A megtalált dokumentumok közül talán a legérdekesebb a gettó egyik vécéjét őrző személyek napi beosztása. „Ezt is megmutatjuk az embereknek, mert jól bizonyítja, milyen abszurd körülmények között éltek a gettó rabjai Terezínben” – mondta a rádiónak Tomáš Federovic történész.

A terezíni katonai erődöt 1780-ban II. József osztrák császár alapította, és a poroszok elleni védelemre szolgált. A második világháború alatt a nácik koncentrációs tábornak használták. A hozzáférhető adatok szerint összesen mintegy 155 ezer zsidót tartottak ott fogva Európa számos országából, akiknek több mint háromnegyede (118 ezer ember!) életét veszítette. Történelmi dokumentumok szerint a magyar foglyok száma Terezínben mintegy 1100-1200-ra tehető. Nagy többségük nem élte túl a világégést.

A terezíni náci koncentrációs tábor a Vörös Hadsereg egységei szabadították fel 1945. május 9-én.

Nelson Mandela. Többször elismerte a zsidók apartheidellenességét

ben alapították 1841-ben – ekkor 17 ember gyűlt össze, vagyis már min-jánuk is volt. Nyolc évvel később felavatták a ma is látogatható Tikvát Jiszráél zsinagógát Fokvárosban. A következő három évtizedben a brit zsidó bevándorlók további zsinagógákat, temetőket és jótékonyági intézményeket hoztak létre.

A 19. század végén sok zsidó érkezett a mai Dél-afrikai Köztársaság területére szerencsét próbálni. Némelyek a bürokráciához csatlakoztak, hogy addig még felfedezetlen részekben telepedjenek le, mások pedig a mai Zimbabwe és Zambia területén igyekeztek új otthonaik kialakítani. A zsidók megkezdtek a kereskedelmi infrastruktúra kiépítését a búr gazdálkodók számára, és kereskedelmi állomásokat létesítettek a falvakban és a vasúti keresztpontoknál, amelyek hamarosan helyi üzleti központokká nőttek ki magukat. Hitelrendszert hoztak létre az új iparágak finanszírozására. Az 1840-es években az izraeliták hajózási, halászati és part menti kereskedelmet, valamint cukorgyártó vállalkozásokat fejlesztettek ki. Ezeken kívül a bor, a ruházat és az acél előállításában is aktív szerepet játszottak.

1867-ben Kimberley városában gyémántot találtak, ennek hatására nagyon sok zsidó vállalkozó és kereskedő árasztotta el a települést. A kiterjedt zsidó kereskedelmi hálózat miatt azonnal bekapcsolódtak a gyémánt- és drágakőiparba, sokan költöztek Fokvárosból északra, Johannesburgba. Két híres zsidó dél-afrikai vállalkozót érdemes kiemelni, Barney Barnato és Sammy Markst. Barnato alapította a De Beers Bányászársaságot. 1897-ben ismeretlen körülmények között életét veszítette, miközben Anglia felé vitorlázott.

Marks miután bekapcsolódott a gyémántkereskedelembé és a bányászatba, és hatalmas vagyont halmozott fel, figyelmét a Witwatersrand aranymezőkre összpontosította. Később gyümölcstüvelvényeket és erdőket telepített, téglát, üveg-, acél- és

tés és pogromok elől menekültek Európából. A Litvániából érkező új bevándorlók erős cionista meggyőződéssel rendelkeztek, s ennek szellemében megalapították a Dél-afrikai Cionista Szövetséget 1898-ban.

A zsidók a búr háborúban is részt vettek: voltak, akik a britek, és voltak, akik a búrok oldalán harcoltak. A győztes britek 1910-ben négy kolóniát hoztak létre Dél-Afrikában, és a többi fehér polgárral azonos státuszt adták a zsidóknak. A bányászati fellendüléssel egy időben a zsidók a Dél-afrikai Köztársaság iparosodásának részévé váltak. Elkezdtek bekapcsolódni az élelmiszer-feldolgozásba; továbbá a ruha-, textil- és bútorgyártásban is fontos szerepet játszottak. Sokan kerültek biztosítók és szállodák élére, mások a szórakoztatóipar meghatározó személyiségei lettek. Ezek mellett szupermarketeket, áruházakat és üzletláncokat is alapítottak izraeliták.

1903-ban a törvényhozás megpróbálta korlátozni a zsidók bevándorlását az országba, azonban a lobbitevékenység hatására nem vezettek be ilyen jellegű szabályokat. 1920 és 1930 között 20.000 zsidó érkezett Kelet-Európából. Sajnálatos módon az európai események hatására később a Dél-Afrikai Köztársaság is jelentősen csökkentette a menekültek befogadását. Így például Németországból jó ideig egyáltalán nem engedtek be zsidókat az állam területére. A helyzetet tovább súlyosbította, amikor 1948-ban az országban egy zsidóellenes nacionalista párt került hatalomra. A várttal ellentétben a kormány politikája nem volt antiszemita. 1953-ban az akkor miniszterelnök, D. F. Malan elsőként tett látogatást Izraelben mint államfő, igaz, az útnak inkább magánjellege volt. Izrael és az afrikai ország kapcsolata elég sokrétű volt a kezdetektől. A Dél-afrikai Cionista Szövetség igyekezett a lehető legtöbb pénzt összegyűjteni és elküldeni a zsidó állam számára, azonban ezt a tevékenységet az apartheid politikát vallók nem nézték jó szemmel, és szabályoz-

Nagykállóban ortodox zsidó zarándokház épül

Ortodox zsidó zarándokház épül a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Nagykállóban. A projekt a „Magyar Zsidó Örökség Útja Kelet-Magyarországon” című, 1,4 milliárd forintos program részeként valósul meg. En-

nek keretében Miskolcon, Makón, Nagykállón, Nyírtasson és Sátoraljaújhelyen mutatják be a magyar zsidó kulturális és történelmi örökséget.

A Mazsihisz ajánlatkérésére két nyíregyházi cég pályázott. A nagy-

kállói beruházás munkáit a Nyírségi Magasépítő Kft. végezheti el, nettó 113,3 millió forintért.

Nagykállóban 1781-ben Taub Izsákot, héber nevén Eizik Taubot választották a vármegye főrabijává. A magyarországi chászid közösség alapítója már életében legenda volt, az egyik leghíresebb cádik – igaz ember. Tanácsért, útmutatásért és áldásért messzi vidékekről érkeztek hozzá.

A nyugodt közsgében a munka mellett nem volt más szórakozása, mint a Biblia és a természet, gyakran találták meg a hívek a mezőn, a juhászok és a pásztorok társaságában. A világhírű zsidó népdal, a Szól a kakas már is itt született, a rabbi ezt egy pásztoról tanulta, majd saját szövegével egészítette ki. Nemsokára az egész chászid közösség ezt énekelte, és elterjedt nemcsak az országban, hanem mindenütt, ahol a chászidok megfordultak.

1821-ben, 70 éves korában hunyt el Nagykállóban. A csodarabbi halálának évfordulója, ádár hó hetedike a világ chászidjai számára jelentős nap, ilyenkor tömegesen keresik fel a sírhelyet.

(Forrás: Közbeszerzési Értesítő, dzsh.hu)

Taub rabbi sírja Nagykállóban

IZRAELI SZÍNES

Utak, amelyek feltöltik az elektromos autókat

Innovációk esetében gyakran előfordul, hogy furcsának, felfoghatatlannak tűnnek első látásra, hallásra. A legújabb izraeli találmánynál is hasonló érzésünk támadhat. Olyan elektromos utak, amelyek menet közben feltöltik fel a rajtuk haladó autókat?!

Electreon-teszt Tel-Avivban

Fotó: Electreon

A New York Times nemrégiben arról írt, hogy egy izraeli startup, az Electreon megtalálta a megoldást az elektromos autók töltési problémáira: kábelek nélkül töltené fel a kocsikat. Réztekercseket fektetne az utak alá, amelyek vezetékes kapcsolat nélkül sugárzott energiával töltik fel az autókat. Kezdetben a tömegközlekedés által használt útvonalak alá fektetnének réztekercseket. A technológia felhasználásával Izrael levegője is tisztábbá válna, és az ország importolajtól való függése is csökkenne.

Noam Ilan, az Electreon társalapítója szerint ez az innováció alkalmas arra, hogy elektromos forradalmat indítson el az autózás és a közlekedés területén is.

A cég jelenleg két próbatesztet végez. Tel-Avivban az önkormányzat és a Dan busztársaság bevonásával folynak a kísérletek egy kisebb útszakaszon, amelyet év végéig 1,5 km hosszúra szeretnének növelni. Svédországban, a Gotland-szigeten az elektromos busz mellett egy kamion is teszteli ezt az innovatív technológiát.

Az Electreon szerint egy másfél kilométeres útszakasz nagy részét egy éjszaka alatt fel lehet szerelni a szükséges réztekercsekkel. Egy marógép felszereli az aszfaltot, majd egy másik gép lefekteti a kábeleket, és egyben be is temeti azokat friss aszfalttal.

A vállalkozás tesztjeit az izraeli közlekedési minisztérium is támogatja.

Izraeli Nagykövetség

Ezerötszáz éves templom romjaira bukkantak Bét-Semesben

Ezerötszáz éve, a bizánci korban épült hatalmas templom romjaira bukkantak a régészek Bét-Semesben, Izrael középső részén.

A helyszínen talált görög nyelvű mozaikfelirat szerint egy titokzatos „dicsőséges mártír” emlékének szánták a hatodik században emelt templomot, amelynek padlózatát gazdag mozaikdíszítés, ablakait pedig üveg borította.

Az ókori római bazilikák építészeti jegyeit hordozó templomot I. Jusztinianosz bizánci császár uralkodása alatt (527–565) építették, majd tovább bővítették az 574 és 582 között regnáló II. Tiberiosz császár által adományozott pénzből.

A templom a régészek szerint a muzulmán hódítás korai időszaka-

kában, vagyis a hetedik század első felében is népszerű zarándokhely maradt, erre utal a kriptában talált, a korai iszlám korszakból származó 300 agyaglámpa. Ez a tény újabb adalékot szolgáltat a tudósok vitájához arról, mennyire volt erőszakos és hirtelen a Szentföld meghódítása és az ott élők muszlim hitre térése.

A templom központi hajóját két mellékhajó szegélyezi. A padlózatot bonyolult, növényeket, madarakat és geometriai mintázatokat tartalmazó mozaikok díszítették, a falakat pedig színes freskók ékesítették.

A vallási célokat szolgáló épület-együttes több mint 1500 négyzetméteres területen fekszik, a főépülethez további kiegészítő tereket is kapcsol-

tak, köztük a bejárata előtt egy nagy udvart.

A bazilika és az udvar is sokkal nagyobb a Szentföldön eddig megtalált bizánci emlékeknél Benjamin Storchan, az IAA igazgatója szerint. A kutatók az udvaron egy teljesen épen maradt görög feliratra bukkantak, amely szerint ezt a szent helyet az „endoxo martis”, vagyis a „dicsőséges mártír” emlékének szentelték.

A szöveg szerint a templomot 542-ben építették fel, s fő létrehozóját és apátját Malkhosznak hívták. Azonban ez sem visz közelebb a mártír rejtélyéhez, mert a régész szerint ebben a korban ez egy gyakori sémi név volt.

Az oltár alatt szinte teljesen épen maradt kriptát is találtak, amely eredetileg a mártír relikviáit őrizte, s amelyhez két lépcsősor vezetett, hogy egyszerre föl-, illetve lefelé haladhasanak külön-külön, ami a zarándokok jelentős számára utal.

A kriptát valamikor márványlapok borították, de ezeket később eltávolították, és bevakolták a helyiséget. Egykori látogatók arab betűkkel szöveget írtak a falra, és egy halat – a kereszténység egyik ősi szimbólumát – rajzoltak. Egyelőre nem sikerült megfejteni a szöveget, de dolgoznak rajta.

A templom bejáratait nagy kövekkel lezárva találták, ami azt jelzi, hogy az épület utolsó gazdái tudták, hogy el kell hagyniuk azt, de volt idejük bezárni az ajtókat, és remélték, hogy visszatérhetnek majd.

A Dicsőséges mártír-templomnak elnevezett bazilika legfontosabb leleteit áprilisig kiállítják Jeruzsálemben a Biblia Földje Múzeumban.

A helyi hatóságok azt tervezik, hogy a régészeti feltárások lezárása után látogathatóvá teszik a bizánci templom maradványait.

Bombát találtak József sírjánál

Mintegy 1350 zsidó imádkozott József sírjánál Sechemben (Náblusz), közölte az Izraeli Védelmi Erők a Twitteren. A hadsereg nyilatkozata szerint a csapatok a helyszín átvizsgálásakor pokolgépet találtak, amit hatástalanítottak. Az imák végül incidens nélkül zajlottak le.

Az izraeli hadsereg majdnem havi rendszerességgel kíséri zsidó, esetenként keresztény híveket a szent helyhez. Sechem Júdea és Szamária Palesztin Hatóság irányítása alatt álló területéhez (Ciszjordánia A-körzet) tartozik, izraeli állampolgároknak tilos a belépés a hadsereg engedélye nélkül. A múlt-

Fotó: Izraeli Védelmi Erők

ban Sechem lakói kövekkel, Molotov-koktélokkal és lőfegyverrel támadtak a helyszínt látogató csoportokra.

2015 októberében palesztin szélsőségesek felgyújtották a szent helyet. Néhány héttel később helyreállították és újra megnyitották a hívek előtt.

Különálló eseményként az izraeli biztonsági erők az éjszakai razziák során letartóztattak 10 körözött személyt Júdea és Szamária (Ciszjordánia) Palesztin Hatóság irányítása alatt álló területein.

Az akciót az izraeli hadsereg a Sabak (Sin Bét) belbiztonsági szolgálattal, a határrendszerttel és az izraeli rendőrséggel együttműködésben hajtotta végre.

A 10 gyanúsítottat terrorista tevékenységért és izraeli civilek és katonák ellen irányuló erőszakos tüntetéseken való részvétel miatt körözték. A letartóztatott személyek mindegyikét átadták a biztonsági szolgálatoknak kihallgatásra.

A csapatok az illegális fegyverek utáni hajszra részeként a Jehuda Regionális Dandár területén, Beit Awa faluban lefoglaltak egy Carlo fegyvert.

ujkelet.live

Sima vérvétellel felfedezhető a tüdőrák

Izraeli tudósok a tüdőrák kockázatának új szűrővizsgálatát fejlesztették ki, amelyhez elég egy egyszerű vérvétel – jelentette a Weizman Tudományos Intézet (WIS) nyomán az MTL.

Az új módszer az egyes páciensek egyéni DNS-javítási képességén, vagyis annak a három DNS-javító enzimnek az aktivitásán alapul, amelyeken keresztül a sejtek reagálnak a károsodásokra. Ha az elért pontszám alacsonyabb, akkor nagyobb a tüdőrák kockázata, ami a daganatos halálózások vezető oka. A vérvizsgálat a sejteknek azt a képességét méri, ahogy a genetikai károsodásra válaszolnak – írták a WIS tudósai és brit kollégáik a Journal of the National Cancer Institute Cancer Spectrum című szaklap aktuális számában.

Jelenleg a szűrési protokoll a páciensek életkorát és dohányzási szokásait veszi alapul a kockázat megállapításakor. Nem elég azonban ezzel a két tényezővel számolni, mivel azok a szűrések, amelyeket ebben a két populációban végeznek, a tüdődaganatok többségét nem előzik meg. Azokat az embereket, akik nem tartoznak egyértelműen ebbe a két csoportba, általában nem is szűrnek, ezért nincsenek tudatában a kockázatnak, így a daganatukat későn ismerik fel és kezdik kezelni.

A kutatók 150 olyan beteget vizsgáltak meg, akinek az összes tüdőrákos eset körülbelül 8 százalékát alkotó, úgynevezett nem-kissejtes tüdőrákja volt. A kontrollcsoportban 143 egészséges ember vett részt. Vérvétel után kiszámolták az egyes résztvevők DNS-javítási eredményét a három enzim aktivitása alapján. Azt találták, hogy a tüdőrákos betegek eredménye alacsonyabb volt, mint a kontrollcsoporté, ami megerősíti, hogy az enzimek aktivitása a tüdőrák kockázatának erős jelzője, vagyis biomarkere, a dohányzástól függetlenül.

Mi több, a kutatók kimutatták, hogy a gyenge DNS-javítási tevékenység ötször akkora tüdőrákkoc-

kázatot takar, mint amennyit önmagában az életkoron vagy a dohányzáson alapulva becsülni szoktak. A javítási képesség gyengése azt is megmagyarázhatja, hogy miért alakul ki tüdőrák olyanoknál, akik nem dohányoznak.

Az eredmények segíthetnek a korai tüdőrákszűrések hatékonyságát növelni, és talán több embernél felismerik a kockázatot, ami korábbi diagnózishoz és kezeléshez vezethet. A vérvizsgálat pontszáma elősegítheti a személyre szabott kezelést is azzal, hogy az orvos ennek alapján előre jelezheti, hogyan reagál a beteg az immunterápiára.

Megbüntették, mert nem tiszteli a rasszizmust

Irmela Mensah-Schramm

Irmela Mensah-Schramm 30 éve távolítja el a rasszista feliratokat a német városokból. Most 300 euró büntetésre ítélték ugyanazon a napon, amikor egy neonáci férfi megtámadta a hallei zsinagógát.

A 74 éves német nő évtizedek óta végzi ezt a tevékenységet, de most magántulajdon rongálásáért büntették meg, amiért szíveket festett egy graffitire, amelyen az NS-Zone, azaz náci zóna felirat volt olvasható a németországi Eisenachban, írta a Times of Israel.

A büntetést jom kippurkor kapta, azon a napon, amikor egy neonáci fegyveres férfi megtámadott egy zsinagógát Halléban, amely autóval 2,5 órára van Eisenachtól.

Mensah-Schrammnak a bírósági költségeket is fizetnie kell.

A Graffiti nagyként ismert nő arról híres, hogy átfestti a szélsőséges

falfirkákat, és pozitív vagy segítő üzenettel látja el őket.

Mensah-Schramm fellebbezni fog az ítélet ellen, és elutasította a bíróság által kínált kompromisszumot, amely lehetővé tette, hogy a büntetés megfizetése helyett helyi jótékony-sági szervezetek javára adakozzon. „Ez a lépés a bűnösségem beismerése lenne, holott én nem követtem el semmit”, mondta Mensah-Schramm.

A Graffiti nagy díjat nyert már, többek között a Göttinger Béke Díjat, a Jochen Bock Díjat és a Szövetségi Erdemkeresztet.

A bevándorlási hullám idején, 2015-ben Mensah-Schramm a gyakran feltűnő „Merkel muss weg” (Merkelnek mennie kell) feliratokat a „Merke! Hass weg” (Emlékezz! Elég a gyűlöletből) szöveggel helyettesítette.

Kibic

Budapest téglái: gyerekkori rajzoktól a holokausztig

A Facebookon működik a Budapest téglái nevű oldal, amelynek létrehozója különleges missziót végez. Figyelt rá, hogy a régi falak révén sokat lehet tanulni a város gazdag múltjából, hiszen sok érdekes név és üzenet van a százéves téglákba karcolva. A nemrég közzétett posztban azt írja, hogy az Anker-palotában talált elég sok téglát, amikre üzeneteket írtak az 1910–1920-as években ott működő „Weinberger és Fejér papír kereskedési és könyvkötési üzlet” tulajdonosának gyerekei.

A tulajdonosok Weinberger Ármán, Weinberger Rudolf és Fejér Jenő voltak. Az 1938-ban meghalt Weinberger Ármán három gyermeke volt: Livia (Lilly/Lilli), Béla és György.

Livia (Lilly/Lilli) 1908. október 13-án született Budapesten, 1932-ben feleségül ment Steiner Ernőhöz, aki 1936-ban Seresre változtatta a nevét. Livia szerencsére túlélte a holokausztot, a neve az Egyesült Államok Holokauszt Emlékmúzeum adatbázisában szerepel.

Testvére, Béla 1907. február 2-án született, 1938-ban vette feleségül Heller Margitot. Béla 1944-ben halt meg, a Jad Vase-m a halála időpontját 1944. október 20-ára teszi „eltűnt” megjegyzéssel. Béla felesége szintén a holokauszt áldozata lett.

Szívszorító olvasni, hogy a később üldözötté vált s meggyilkolt emberek gyerekkorukban még milyen felhőtlen boldogsággal néztek a jövőbe. Legalábbis erről tanúskodnak az általuk a téglákra írt rajzok, üzenetek.

Az oldal gazdája azt kéri, hogy akinek több információja van a Weinberger családról, ossza meg vele az értesítéseket.

Kácsor Zsolt

Das NS-Regime und die Auslöschung des Judentums in Europa

A neves német történészcsaládból származó Hans Mommsen, akinek ikertestvére, de még a dédapja is elismert történész volt, 2014-ben, egy évvel halála előtt jelentette meg – harmadik átdolgozásban és új, a magyar fordításban sajnos némileg félreérthető címmel (A nemzetiszocialista rezsim és a zsidóság megsemmisítése Európában) – a fent nevezett könyvet.

Mommsen időrendi sorrendben elemzi a történelem legnagyobb botrányának, csaknem 6 millió zsidónak a meggyilkolását. Utolsó könyvét a weimari köztársaságban is létező antiszemitizmussal és a Nemzetiszocialista Német Munkáspárt felemelkedésének történetével kezd. Nagyító alá veszi az antiszemitizmus funkcióját a náci pártban.

A könyvében – az idő lineáris folyását betartva – ír a nürnbergi törvények születéséről, majd a zsidó polgárok életét egyre lehetetlenebbé tevő egyéb rendelkezésekről. A gazdasági életből való kiiktatásukkal a létalapjukról fosztották meg a zsidó családokat. Ezt hamarosan követte fizikai megsemmisítésük.

Az 1938. november 9-i kristályéjszakának – Németországban a 14. század óta a legvéresebb pogromnak – töréssel-zúzással, gyújtogatással, gyilkolással zajló kegyetlen dülása már előrevetítette a hatalom jövőben várható megfélemlítő eszközeit. Ekkor ugyan még csak kitelepítésről volt szó: a kifosztott és gazdaságilag-társadalmilag ellehetlenített zsidó polgárokat az első tervek szerint Madagaszkárra száműzték volna. A Szovjetunió elleni háború kezdete után – amit a náciak „faji megsemmisítő háborúnak” is neveztek – változott a terv: úgy gondolták Hitlerék, hogy a gyors győzelem után a Sztálin által az Urálon túl létesített kényszermunkatáborokba vagy a Jeges-tenger partjára telepítik majd a területileg megnövelt Reich zsidó lakóit.

A végleges döntést 1942 januárjában hozták meg a Heydrich vezette berlini Wannsee-konferencián: ekkor már az európai zsidóság fizikai megsemmisítése lett a cél.

Elkezdődött a Szovjetunió elleni háború a „jog nélküli térben”, mellette párhuzamosan az európai zsidóság hihetetlenül kegyetlen, tömeges legyilkolása – írja Mommsen. Az SS vezetésével és a Wehrmacht asszisztálásával, sokszor ukrán, baltikumi helyi segítséggel zajlott zsidók tízezreinek, százezreinek, millióinak megsemmisítése – úgyszólván a háború mellékeseiméeként.

Közismert tény a Kamenyec-Podolszkijban végrehajtott kegyetlen, tömeges kivégzés, vagy a kijevi zsidóságnak Babij Jar gödreiben való megölése.

De ennél jóval több tömeges, sok áldozattal járó gyilkosság történt már 1941-ben is szovjet területen. Nemcsak a zsidók példátlan méretű népiratása zajlott, hanem oroszok: asszonyok, gyerekek, partizánok, hadifoglyok életét sem kímélték a németek. Időközben elkészültek az akkori legmodernebb technikával felszerelt haláltáborok, ahol először nehéz munkával a végsőkig kiszigerelték a rosszul táplált embereket, majd gázzal megölték vagy tömegsírba lőtték őket. A meggyilkoltak egyötödét halálgyárakban ölték meg.

Mommsen ebben a könyvében a korábban kiadott *Auschwitz, 1942. július 17.* című művét dolgozta át, egészítette ki újabb adatokkal. A holokauszt összefoglaló történetét tette le az asztalra, röviddel 2015-ben bekövetkezett halála előtt.

Mommsen kegyetlen őszinteséggel keresi a választ a „miért?” kérdésre. Műve középpontjában a nemzetiszocializmus „kumulatív radikalizálódásának” általa kiemelt fokozatai állnak. Az antiszemitizmus – véli Mommsen – Hitler hatalomra jutása előtt alárendelt szerepet ját-

szott. De az egyre fanatikusabb pártaktivisták kisebb csoportja, összefogva az antiszemita érdekcsoportokkal, meghatározta a többség irányát és tempóját.

A szünet nélküli nemzetiszocialista indoktrináció a lakosságból egyre növekvő radikalizálódást váltott ki. Sokakat vonzott a zsidó vagyonból való meggazdagodás lehetősége. Nem voltak skrupulusaik amiatt, hogy embertársaikat megfosztották alapvető emberi jogaitól. A terror megsemmisítette a humanizmust – írja Mommsen.

Azt a történészek által sokszor feltejt kérdést, hogy a zsidók meggyilkolásában vajon mi volt a racionalitás, Mommsen „a náci vezetés groteszk realitásvesztésével” magyarázza, amihez 1941 tavaszáig nem volt semmilyen „konzisztens mesterterv”.

Daniel Goldhagen amerikai politológus, a *Hitler buzgó hóhérai* című kötet szerzője, huszonvalahány évvel ezelőtt németországi könyvbeutatóján úgy értelmezte a holokausztot, hogy „...valamennyi, de legalábbis a legtöbb németet az eliminációs, azaz a kiirtást áhító antiszemitizmus hajtotta”. Hans Mommsen történész, egyetemi tanár értetlenül hallgatta kollégáival együtt az amerikai előadót. Ők évtizedek óta kutatták, hogy egy olyan elképzelhetetlen bűn, mint több millió ember megölése, miként történhetett meg egy kulturálisan olyan magas szinten álló országban, mint Németország. Eredeti dokumentumokat tanulmányoztak, próbálták kitalálni az akkori döntéshozók motivációját. Aztán jött Goldhagen, és félresöpörte a kétségeiket. Természetesen csak ideig-óráig! Alig fejeződött be a médiakampány az amerikai történnéssel, az a meg-

győződés kerekedett felül, hogy egydimenziós könyvével Goldhagen semmit sem tudott megmagyarázni. A tömeggyilkosságig hosszú út vezetett, és éppen eközben következett be a Mommsen által „kumulatív radikalizálódásnak” nevezett folyamat.

Mommsen véleménye szerint nem egyetlen terv vezetett az auschwitz-birkenai halálgyárhoz, hanem sok egyéni kezdeményezés, amelyek párhuzamosan vagy sokszor egymással konkurálva kezdődtek. Már a német zsidóknak a közéletből, a közösségi szintekről, végül az életből való kizsorítása sem valamiféle terv alapján kezdődött – írja. A nürnbergi törvények (azaz a zsidók megfosztása polgári jogaitól) – mint sok más antiszemita rendszabály – rögtönzés-szerűek voltak.

Egy SS-tiszt például 1941 júliusában kijelentette, „fennáll annak a veszélye, hogy a következő télen a gettókba bezsúfolt zsidók közül nem mindenkinek jut majd enni való”. Ezért tehát szerinte „komolyan mérlegelni kell, nem az-e a leghumánusabb eljárás, ha a nem munkaképes zsidókat valamilyen gyorsan ható eszközzel eltüntetjük az élők sorából”.

Az ipari méretű tömeggyilkosság felé tett döntő lépés alsó szinten kezdődött, nem kellett hozzá Hitler, Himmler vagy Heydrich parancsa – vonja le Mommsen a következtetést. Ezzel párhuzamosan a Szovjetunióban az SS Einsatztruppék Heydrich utasítására tömegesen lőtték agyon a zsidókat, de ugyancsak nem a holokauszthoz vezető nagyobb terv részeként.

(Hans Mommsen: *A nemzetiszocialista rezsim és a zsidóság megsemmisítése Európában*. Corvina Kiadó (évszám nélkül). Fordította: Győri László)

Felhasznált irodalom:

1. Zeit Online – Holocaust Immer noch etwas radikaler
2. Oktober 2014 Die Zeit 38/2014
11. September, von Alexandra Senfft
2. www.vorwaerts.de/artikel/hans-mommsen-trauer-um-historiker-wider-willen
3. https://www.welt.de/geschichte/zweiter-weltkrieg/artikel/27763505/Nachgeordnete-Dienststellen-Nachgeordnete-Dienststellen-begannen-den-Holocaust-von-Sven-Felix-Kellerhof/08052014

Benyó Marianna

80 év után megfosztották díszpolgári címétől Jaross Andort

Az ipolysági városi képviselő-testület úgy döntött, megfosztják díszpolgári címétől Jaross Andort, aki a két világháború közötti időszakban a Csehszlovák Köztársaság Nemzetgyűlésének képviselője, a második világháború alatt pedig Magyarország belügyminisztere volt. Az ipolysági városi testület még 1939. szeptember 25-én ítélte oda neki a díszpolgári címet.

Nemesmiticzi vitéz Jaross Andor (Komáromcsehi, 1896. május 23. – Budapest, 1946. április 11.) felvidéki magyar politikus, több kormányban is különböző miniszter, a magyarországi zsidók deportálásának egyik vezetője volt.

Jaross Andort az 1944-es évhez kötődő tevékenysége miatt fosztották meg díszpolgári címétől a szlovákiai városban. Az 1939-ben odaítélt díszpolgári címről szóló határozat teljes szövege nem maradt fenn, olvasható a védett sírok és kultúrtörténeti emlékek ápolásáért felelős városi bizottság jelentésében.

„Belügyminiszterként, majd a Törvényhozók Nemzeti Szövetsége elnökeként őt is felelősség terheli a Magyar Királyság zsidó vallású és zsidó nemzetiségű lakosainak deportálásáért és meggyilkolásáért, valamint a fasizmus egyéb bűneiért” – állt az előterjesztésben.

A megbilincselte Jaross Andor átadása a rendőrségnek, mellette Péter Gábor
Fotó: MAFIRT

APRÓ- HIRDETÉS

VEGYES

Üzemorvosi, házi orvosi rendelés
Zuglóban, Vezér u. 156. VITAPHARM.
Hétfő-szerda 15–16-ig. Dr. Szigeti
Miklós, tel.: 220-0230.

Műfogorrörögztítés miniimplantátumokkal. Bp., Szt. István krt. 4. III. 1. 320-4778. www.dr.viragdental.hu és www.mini-implantatum.hu

Színes és fekete-fehér nyomtatás, másolás, plakátnyomtatás, névjegykészítés, diplomakötés, könyvnyomtatás a Mammot III. em. 312-es üzletben és a Balogvár u. 1. alatt. Messinger Miklós, www.rcontact.hu, +36-20-934-9523.

Közös képviselő, társasházkezelés, Budapesten. Dr. Bíró Anna, info@drbiroanna.hu, 06-70-505-9394, 06-70-383-5004.

Gyűjtő venne bélyeggyűjteményt, képeslapokat. 06-20-522-5690, este 06-1-322-8439.

Régiség, festmény, ékszer, hagyaték vétele a legmagasabb áron, azonnali készpénzfizetéssel. Kárai Galéria, 1077 Budapest, Wesselényi u. 9., a Dohány-zsinagóga mögött. 06-1-344-2728, 06-20-924-5370, karaigaleria@karaigaleria.hu, 25 éve a magyar műkereskedelemben.

Kastélyok berendezéséhez vásárolók festményeket, ezüsttárgyakat, ét-készletet, cukordobozt, tálcat stb., Kovács Margittól kerámiákat, herendi porcelánokat, régi álló-, fali-, asztali órákat, bútorokat, márványszobrokat stb. Teljes hagyatékért első vevőként a legmagasabb árat fizetem készpénzzel. Értékbecslés díjitalan. Üzlet: 06-20-280-0151, herendi77@gmail.com

Sar-El programunk vár téged is! Gyere velünk önkéntesnek Izraelbe! Csoportok indulnak: december 8.–29., december 29.–jan. 19., január 19.–február 2.

Órajavítás, faliórak felújítása garanciával. Jung Péter, VII., Garay u. 45. 06-70-505-5620, www.jung-oras.hu

73 éves, agilis, zenét, táncot, színházat, utazást kedvelő férfi jóllelt társat keresi 60-70 éves, budapesti hölgy személyében. 06-20-282-7808, a reggeli és az esti órákban.

Budapesten élő, nyugdíjas férfi társat keres 70 év körüli hölgy személyében. „Remény” jelígre a kiadoba.

Idős személy gondozását vállalom itthon és külföldön. 06-20-229-9579.

ÚJ ÉLET

a Magyarországi Zsidó Hítközségek

Szövetségének lapja

1075 Budapest, Síp u. 12.

Telefon/fax: 322-2829

E-mail: ujelet@mazsihisz.hu

Főszerkesztő:

Kardos Péter

Olvasószerkesztő:

Gábor Zsuzsa

Kiadótulajdonos:

Mazsihisz

Előfizetési díjak:

Belföldön: 1 évre 4800 Ft

Külföldre 6800 Ft/év

USA és Izrael: 7500 Ft/év

Az összeg valutában is befizethető

az aktuális árfolyamon.

OTP bankszámlaszám:

11707024-22118480

OTP SWIFT kód:

(BIC) OTPVHUHB

IBAN:

HU66 1170 7024 2026 2095 0000 0000

Terjeszti a Magyar Posta Rt. Hírlap

Üzletág, előfizethető a kiadónál.

Postacsek: 11707024-22118480

Terjesztéssel kapcsolatos reklamációk intézése a 06-(1)-767-8262-es számon.

Szedés, tördelés:

WolfPress Nyomdaipari Kft.

Nyomdai munkák:

mondAt Kft., www.mondat.hu

Felelős vezető: Nagy László

ISSN 0133-1353

A Vöröskereszt és a Vatikán több ezer náci elmenekülésében segített

Többek között Eichmann, Mengele és Klaus Barbie is az ő segítségével jutott úti okmányokhoz a háború utáni káoszban.

A Vöröskereszt és a Vatikán is több ezer náci háborús bűnöst és kolaboránst segített eltűnni szem elől a második világháború után, írja egy korábbi cikkében a The Guardian.

A Vöröskereszt már elismerte, hogy adminisztrátorai túlerheltsége miatt előfordult, hogy náci menekülteknek is segítséget nyújtottak. De egy kutatás szerint meglehetősen magas volt ezen esetek száma.

Gerald Steinacher, a Harvard Egyetem kutatója több ezer belső dokumentumhoz férte hozzá a Vöröskereszt Nemzetközi Bizottságának archívumában. A dokumentumok között olyan úti okmányok voltak, amelyeket véletlenül nácioknak állítottak ki a háború utáni káoszban.

Náci tisztak Auschwitzban 1944-ben. Balról: Richard Baer, Josef Mengele, hátul félig kitakarva Josef Kramer, előtte Rudolf Höss. A jobb oldalon álló férfi ismeretlen.

Az iratok megvilágítják, hogyan és miért tudtak olyan tömeggyilkosok, mint Adolf Eichmann, Josef Mengele és Klaus Barbie, valamint több ezer más háborús bűnös elmenekülni a szövetségesek elől.

Steinacher kutatásai szerint Nagy-Britannia és Kanada körülbelül 8000 volt Waffen-SS-tagot fogadott be 1947-ben ilyen iratoknak köszönhetően.

Steinacher hipotézise szerint a Vatikán azért segített a nácioknak, mert reménykedett a keresztény Európa feltámasztásában, és rettegtek a Szovjetuniótól. Így a Vatikáni Menekült Bizottság közismert volt arról, hogy hamis papírokkal látta el a háborús bűnösöket.

A Vöröskereszt több millió menekültet segített, szintén főként a Vatikántól származó referenciákkal. Ezek jó része ártatlan ember volt, de nagy valószínűséggel tisztában voltak azzal, hogy náciok is kaptak tőlük papírokat.

Steinacher szerint a Vöröskereszt által segített náci Olaszországon keresztül menekültek elsősorban Spanyolországba, de többen Észak- és Dél-Amerikába, főként Argentínába távoztak. Sőt, előfordult olyan is, hogy a Palesztinába Olaszországon keresztül menekülő zsidókat náciakkal együtt csempészték át a határon.

A Vöröskereszt nem kommentálta Steinacher állításait, de weboldalukon elismerték, hogy Eichmann és más náci háborús bűnösök arra használták az úti okmányaikat, hogy eltűnjenek szem elől.

Kibic

Keresztények a zsinagóga előtt Halléban

Megerősítik a zsidó intézmények védelmét Németországban. Erről beszélt a Bundestagban Horst Seehofer belügyminiszter. A hallei zsinagóga elleni merénylet megmutatta, hogy az antiszemitizmus erősödőben van Németországban, ezért a rendőrségnek fokozott

Keresztények a zsidók mellett Halléban

Szász-Anhalt tartományban a katolikus és a protestáns püspökök arra szólították fel a híveket, hogy egy szál gyertyával vonuljanak a zsinagóga elé Halléban, hogy kifejezzék

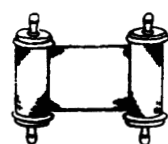

védelmet kell nyújtania a zsidóknak, illetve intézményeiknek.

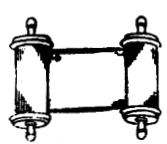
Seehofer belügyminiszter csomagtervet terjesztett elő ennek érdekében, mely szerint az islamista terrorizmus idején alkalmazott védelmi intézkedéseket vezetik be a jövőben Németországban. Ezenkívül aktívan üldözni fogják az antiszemita gyűlöletbeszédet a világhálón. A hallei szélsőjobboldali terrorista is onnan merítette zsidóellenes meggyőződésének alapjait.

szolidaritásukat a zsidókkal. Joseph Schuster, a németországi zsidók tanácsának elnöke hangsúlyozta: a hallei merénylet megmutatta, hogy a szélsőjobboldali antiszemitizmus veszélyét sosem szabad alábecsülni Németországban! A hallei merénylet nem elszigetelt akció volt, hanem egy régóta tartó folyamat része és fejleménye – jelentette ki a zsidó vezető, aki állami lépéseket sürgetett a zsidók és intézményeik védelmére Németországban.

Polonius/Fühü

IMÁIDÓK

Templomok	Péntek este Nov. 22.	Szombat reggel Nov. 23.	Péntek este Nov. 29.	Szombat reggel Nov. 30.
Hősök	17.00	9.30	17.00	9.30
Frankel L. út 49.	18.00	10.00	18.00	10.00
Hegedűs Gy. u. 3.	17.30	9.30	17.30	9.30
Thököly út 83.	17.30	9.30	17.30	9.30
Hunyadi tér 3.	18.00	10.00	18.00	10.00
Bethlen tér 2.	17.30	9.30	17.30	9.30
Nagyfüvaros u. 4.	16.00	8.00	15.50	8.00
Scheiber S. u. 2.	18.00	9.00	18.00	9.00
Kazinczy u. 27.	16.00	8.00	15.50	8.00
Kórház (Amerikai u. 53.)	15.30	7.30	15.30	7.30
Páva u. 39.	18.00	9.30	18.00	9.30
Dózsa Gy. út 55.	17.00	9.00	17.00	9.00
Berzeviczy u. 8.	18.00	9.00	18.00	9.00
Károli G. tér 5.	18.00	9.00	18.00	9.00
Visegrádi u. 3.		9.00		9.00
Dessewffy u. 23.	16.00	9.00	15.00	9.00
Teleki tér 22. (szefárd)		9.30		9.30
Pesterzsébet (Vörösmarty u. 8.)	17.00		17.00	
Vidéken				
Hódmezővásárhely (Szt. István tér 2.)	17.00		17.00	
Vác (Oberlander Endre tér 1.)	18.00		18.00	
Kecskemét (Nagykőrösi út 5.)	18.00		18.00	
Székesfehérvár (Várkörút 19.)	18.10		18.10	
Győr (Kossuth L. u. 5.)	17.00		17.00	
Szeged (Gutenberg u. 20.)	17.30	9.30	17.00	9.30
Debrecen (Pásti u. 4.)	15.50	8.00	15.50	8.00
Nyíregyháza (Mártírok tere 6.)	15.50	8.00	15.50	8.00
Miskolc (Kazinczy u. 7.)	17.00	8.00	17.30	8.00
Pécs (Füredő u. 1.)	17.30	8.30	17.40	8.30
Kiskunhalas (Petőfi u. 1.)	17.00		17.40	
Szombathely	17.00		17.00	
Kaposvár (Berzsenyi u. 14.)	17.00		17.00	
Nagykanizsa (Fő u. 6.)	17.00		17.00	
N A P T Á R				
November 22. péntek	Chesván 24.	Gyertyagyújtás: 3.43		
November 23. szombat	Chesván 25.	Szombat kimenetele: 4.51		
		Újholdhirdetés		
November 27. szerda	Chesván 29.	Jom kippur kátán		
November 28-29. csütörtök-péntek	Újhold	Gyertyagyújtás: 3.38		
November 30. szombat	Kiszlév 2.	Szombat kimenetele: 4.47		

Újra megnyitják a pittsburghi zsinagógát

A tervek szerint az amerikai zsidó élet egyik fontos központjaként nyílik meg újra a pittsburghi Élet Fája központ, ahol egy évvel ezelőtt 11 ember vesztette életét egy antiszemita merényletben.

A pittsburghi Élet Fája zsidó központot tavaly október 27-én támadta meg egy szélsőjobboldali férfi, aki 11 embert gyilkolt meg a zsinagógában tartózkodók közül, mielőtt a rendőrségnek sikerült elfognia. Az Élet Fája a merénylet óta zárva volt, azonban most egy közleményben tudatták, hogy megújult formában újrainyitják a zsinagógát.

Az épület a támadás következtében alkalmatlanná vált istentiszteletek tartására, de már a merénylet előtt is komoly felújításokra lett volna szükség, ezért egy évig zárva tartott az intézmény. A közlemény szerint viszont most egy olyan zsidó központ fog létrejönni, amely méltó módon állít emléket a 11 áldozatnak.

A tervek szerint az Élet Fája azon kívül, hogy befogadja az ott imádkozni kívánó közösségeket, helyet ad az odaköltöző Pittsburghi Holokauszt Központnak, valamint a Chatham Egyetemnek. A támadás áldozatainak külön emlékművet állítanak, mely nem azonos a hivatalos városi emlékművel, áll a közleményben.

Kibic

MEGHÍVÓ

A BZSH Hegedűs Gyula utcai körzete tisztelettel meghívja Önt az **Otthonunk Lipótváros-Újlipótváros** témájú konferenciájára.

Helye: A Hegedűs Gyula utcai Bnei Jisraél (BZSH Hegedűs Gyula utcai) zsinagóga díszterme (1136 Budapest, Hegedűs Gyula utca 3.).

A két félnapos ülés időpontja: 2019. december 1. (vasárnap) 10.00 órától és 2019. december 2. (hétfő) 16.30 órától.

Az alábbi témájú előadások hangzanak el:

1. nap: Újlipótváros és a történelem, Újlipótváros és a zsidóság, A két világháború közötti zsidó szociális intézményrendszer, Új város az akkor ötvenéves fővárosban, Újlipótváros házai és lakói, Akikért a harangok nem szólnak

2. nap: Magányos emlékhelyek a Duna partján, Vázsonyi Vilmos, a politikus és az értelmiség, A derű percei, Adalékok a Csáky utcai zsinagóga bimájának táblájához, Egy jövő jelene a Hegedűsben, Hogyan hatott Lipótváros mentális légköre Popper Péter személyiségének és pszichológiájának alakulására?, Ádám Emil és a zsidó zene

A részvételhez előzetes regisztráció szükséges, amely e-mailben a hagedus@bzsh.hu címen vagy telefonon a 06-30-644-9083 számon legkésőbb 2019. november 20-ig tehető meg.

Az érdeklődőket szeretettel várjuk.

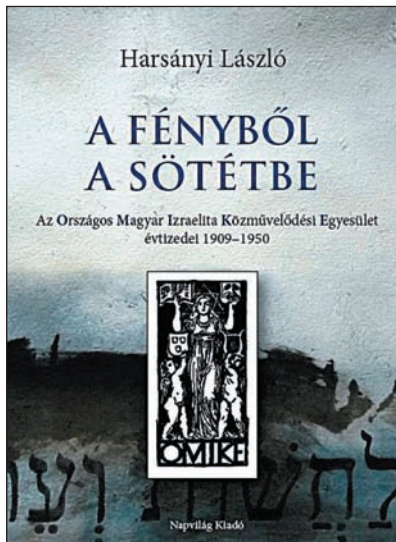

A fényből a sötétbe: 80 éves a zsidó színészeknek segítséget nyújtó Művészakció

Az Országos Magyar Izraelita Közművelődési Egyesület (OMIKE) legnagyobb, kultúrtörténeti jelentőségű tette az volt, hogy 1939-ben elindította az 1944-ig működő Művészakciót, hogy az állásuktól eltiltott művészek is lehetőséget kapjanak. Ennek alkalmából rendezett könyvbemutatóval egybekötött, ünnepi megemlékezést a Mazsihisz a Goldmark Teremben.

Az 1910-ben alakult Országos Magyar Izraelita Közművelődési Egyesület (OMIKE), a magyar zsidóság 20. századi történetének egyik fontos szereplőjeként a múlt század elején a zsidó-magyar kultúra terjesztésében vállalt szerepet, majd részt vett az első világháború alatti hadigondozásban, valamint a numerus clausus hatásainak enyhítésében.

Legnagyobb, kultúrtörténeti jelentőséggel bíró tette a Művészakció létrehozása és működtetése volt 1939–1944 között: mivel a zsidótörvények miatt a zsidó színművészek zöme kiszorult a kulturális életből,

ezek a művészek lehetőséghez, így megélhetéshez jutottak a Wesselényi utcai Goldmark Teremben tartott rendezvények révén.

Az OMIKE Ribári Géza ügyvéd, hitközségi vezető közbenjárására kapott hatósági engedélyt az előadásokra, amelyeken csak zsidók játsz-

hattak, kizárólag zsidó közönség előtt. Ez volt az 1944-ig működő Művészakció. Erről szól a Napvilág Kiadó gondozásában A fényből a sötétbe címmel megjelent új könyv, melynek szerzője Harsányi László közgazdász, társadalomkutató, a Nemzeti Kulturális Alap volt elnöke, a Holokauszt Emlékközpont egykori igazgatója.

Az OMIKE Művészakciójára emlékezve a Mazsihisz ünnepi könyvbemutatót rendezett a Goldmark Teremben, ahol köszöntőt mondott Heisler András, a Mazsihisz elnöke, majd Harsányi Lászlóval Mélykúti Ilona beszélgetett. A rendezvényen közreműködött Márton András.

A bemutaton többek között szó volt arról, hogy miként sikerült többezres taglétszámú zsidó kulturális egyesületet létrehozni a 20. század első éveiben, volt-e a numerus claususra valamilyen válasza a zsidóságnak, milyen szerepet vállalt az OMIKE életében a nagyiparos Buday-Goldberger Leó, hogyan működött az első zsidótörvény nyomán létrejött színészkamara, mi lett a sorsa a tervbe vett többi művészeti kamarának, és mik voltak az OMIKE Művészakciójának kulisszatitkai.

A kötetbemutató után tartották a Művészakcióban részt vett, a holokauszt áldozatává vált és a Goldmark Terem emlékező táblájáról hiányzó új márványtáblájának átadását, amelyen Frölich Róbert főrabbi, a Dohány utcai zsinagóga közösségének vallási vezetője működött közre. A Művészakció dokumentumaiból és műtárgyaiból létrejött kiállítást Toronyi Zsuzsanna, a Magyar Zsidó Múzeum és Levéltár igazgatója nyitotta meg.

A fényből a sötétbe című kötet a Napvilág Kiadó honlapjáról (<https://napvilagkiado.eu/>) kedvezményes áron előrendelhető.

Kácsor Zsolt

Zsidó központot nyitott meg Macron elnök Párizsban

Több mint kétezer éve vagyunk jelen az európai kultúrában – hangsúlyozta Haim Korsia főrabbi. A francia elnök felidézte az antiszemita merényleteket országában, majd megerősítette: semmiképp sem eshetünk a defetizmus csapdájába!

15 millió euróból épült fel a gigantikus központ Párizsban, nem messze a Jeruzsálem tértől. Itt lesz a francia zsidók szervezetének székhelye, ezenkívül zsinagóga és több koncertterem is helyet kapott az épület-együttesben, amely nyolcvan százalékban magánadakozásból jött létre, és amelyet Macron köztársasági elnök avatott fel 2000 ember jelenlétében.

Irigység ÖNINTERJÚ

– Ha jól tudom, az irigységet tiltja a Tóra, nemde, rabbi úr?

– Az, hogy ne irigykedj, így nem szerepel benne, de körülírva igen!

– Mi az, hogy körülírva?

– Hát a Tízparancsolatban, hogy ne kívánd meg azt a valakit vagy valamit, ami a felebarátodé!

– Hát ez valóban az irigység körülírása! És mit irigyl ennek ellenére, rabbi úr?

– Megmondom! Brooklynban tartották a közelmúltban az Amerikában élő magyar zsidók találkozóját!

– Mi van ezen irigyelni való?

– Ne hajtson, ez nem löverseny!

– Hát akkor mondja rabbi úr lassan, hogy mindenki megértse!

– A mondata másik fele kopírájtos, de nem politizálunk!

– Jó, de mi volt Brooklynban?

– Láttam képeket egy közösségi oldalon, sok ismerős volt ott, a szekuláristól a fundamentalistáig bezárólag! Volt ott két egykori itthoni főrabbi, voltak neológokból lett ortodoxok, csak úgy sugárzott róluk a boldogság és az elégedettség! Röviden: örültek egymásnak!

– Biztos szép volt! Őket irigyl, rabbi úr?

– Dehogyan! Csak azt vágyálmodtam aznap éjjel, hogy megrendezték a Magyarországon élő magyar zsidók találkozóját! És örültek is egymásnak! Azután felébredtem...

Kardos Péter

...és ideje van a nevetésnek

Jiddise máme sorozatunk

Rivka felhívja az anyját telefonon, és panaszkodni kezd neki:

– Anya, a férjem, a Slomó válni akar.

– Egy másik nő miatt, mi?

– Igen, anya.

– És ki az a nő?!

– Té, anya!

***

Egy jiddise máme chanukkára küld a fiának egy piros meg egy kék szvettert.

Nem sokkal ezután a gyerek meglátogatja az anyját, de nem tudja eldönteni, hogy melyik szvettert vegye fel, a pirosat vagy a kékét. Tiszta stresszes emiatt, de végül is a kékét választja, azt veszi fel.

A mama ajtót nyit neki, ránéz, és ahelyett, hogy örvendene a jövetelének, hűvösen kérdőre vonja:

– Mi az, nem tetszett neked a piros szvetter?

***

Minden férfi életében eljön az idő, amikor sarkára kell álljon, és az anyja szemébe kell mondja, hogy ő már felnőtt. A zsidó családokban ez úgy 45 év körül jön el...

A Csanády utcától a Sotheby's-ig

Az egykori Csanády utcai mészáros, Kövesi István műgyűjteménye, amelyet ma már a Miskolci Galériában őriznek, a magyar festészet történetének csaknem száz évét öleli fel. A legkorábbi darab az 1870-es évekből való, a legkésőbbi 1976-ban, Kövesi halála előtt öt évvel készült. A kollekciónak egyaránt megtalálhatók Aba-Novák Vilmos, Anna Margit, Ámos Imre, Bálint Endre, Berény Róbert, Bortnyik Sándor, Czóbel Béla, Egry József, Kassák Lajos, Mednyánszky László, Perlmutter Izsák, Rippl-Rónai József, Scheiber Hugó, Szőnyi István és Vaszary János festményei.

Kövesi István 1911-ben Vácrátóton, zsidó családban született, megjárta a mauthauseni koncentrációs tábor. Egy zsidó hentestől vette át a Budapesti Izraelita Hitközség újlipótvárosi kóser húsboltjának vezetését. Az 1960-as évektől kezdve vásárolt festményeket. Szakmai berkekben évtizedeken keresztül szóbeszéd tárgya volt, hogy a fővárosban valahol létezik egy páratlan értékű magángyűjtemény. Bár időnként a kollekciónál egy-egy jelentős alkotást rangos tálalaton bemutatnak, tulajdonosuk neve titok maradt – egészen a közelmúltig. Sejtetően még sok művészpártoló zsidó család őrzi országsgazte nevesebb festők képeit. Közülük sokan szeretnék úgy értékesíteni, hogy sose kerüljön nyilvánosságra az eladó kiléte.

Erről beszélgettünk Andrea Jungmann-nal, a Sotheby's Austria magyarországi és lengyelországi igazgatójával.

Hogyan kezdődött művészeti karrierje?

Művész szerettem volna lenni, de nagyon hamar rájöttem, nem vagyok ehhez elég jó. Az érdeklődésem azonban megmaradt, ezért eldöntöttem, hogy művészettörténetet és kultúramenedzsmentet tanulok.

Mióta dolgozik a Sotheby's-nál?

Három évtizede dolgozom nekik, 2000 óta már igazgatóként. Mindig is az osztrák klasszikusokkal, modernekkel – Schiele, Klimt, Alfred Kubin stb. – foglalkoztam, 2000 óta pedig nagyon sok restitúciós ügygel is. Ilyenkor óhatatlanul egyfajta szakértő lesz az ember. Ezenkívül Bécsben van egy Artist Quaterly nevű programunk, negyedévente bemutatunk egy kortárs művészt, akiben lehetőséget látunk. Így lehetőségem nyílik maiakkal is foglalkozni, ennél nincs is érdekesebb számomra.

Hogyan zajlik az eladás a Sotheby's-nél? Például ha van egy Vaszary János-képem, amit szeretnék eladni?

A Sotheby's Austria csupán iroda, az aukciók Londonban, Párizsban és New Yorkban folynak, de szolgáltatásaink itt is igénybe vehetők. A folyamat: felbecsüljük a képeket, tárgyakat, és ingyenes, kötelezettség nélküli becslést is adunk. Így ha lenne egy Vaszary-képe, amit el szeretne adni, kérünk róla egy jó fotót e-mailben, információkat a méretéről és hasonlók. Majd ajánlatot kap tőlünk, melyik aukcióra érdemes beadni. A jutalék (kommisszió), amit eladás után levonnak, az érték függvényében változik, de persze az eladónak pontosan elmondjuk, mibe kerül a kiviteli engedély, a szállítás, a biztosítás. Ez Magyarországon is ugyanígy van.

Mi történik, ha egy képet nem adnak el?

Abban az esetben csak a költségeket kell kifizetni, a Sotheby's nem kér jutalékot. De a visszaszállítás költsége a tulajdonost terheli. Ezért nem mindent érdemes kiküldeni, csak amiben biztos a szakértő, hogy el tudja adni.

Mi az ön fő tevékenységi területe?

Gyűjtökkel, tulajdonosokkal építem ki a kapcsolatot, és jó műveket igyekszem beszerezni az aukcióinkra. Tanácsot adok vevőknek, eladóknak, segítem őket az adminisztrációs ügyekben. Valójában az aukcióhoz vezető folyamatot kísérem végig.

Milyen változásokat érzékel a műtárgypiacon?

A műtárgypiac állandóan változik. Jól emlékszem a 2008-as, globálisan is érezhető krízisre.

Napjainkban a kortárs művészet nagyon jó árakat ér el, erről 15 évvel ezelőtt álmodni sem lehetett. Megerősödött ez a szegmens, de persze magas áron kelnek el az impresszionista és régi mesterek képei is. A milliárdosok száma az utóbbi tíz évben megnőtt, ezért sok pénz folyik be a műtárgypiacra is. Ez magyarázza a rekordárú eladásokat.

Változást hozott az internet is: ennek köszönhetően sokkal több információ jut el minden-hova a művészetről, és jobban át tudjuk tekinteni az árakat is. Összességében az érdeklődés sokkal nagyobb lett a művészet iránt, vagyis a műtárgypiac is növekszik.

Történnék változások az aukciós háznál? Mi van például a játékokkal, a numizmatikával?

A digitális információ nálunk sem állt meg. Az élő árverések mellett megerősödtek az online aukciók, manapság sokkal többen vásárolnak így. Ennek folytán újabb piacok is csatlakoznak: Kína, a Közel-Kelet, India, Oroszország.

Másfelől a kisebb pénzforgalmú osztályok vagy megszűntek, vagy gyűjtők hiányában kiváltak. A muzsika, a numizmatika, a régi fegyverek szakértői például függetlenek lettek, de persze erősen együtt dolgoznak a céggel.

Mi volt a legérdekesebb felfedezett műtárgy, ami Londonban kalapács alá került?

Éppen az az érdekes a munkánkban, hogy sok műtárgyat fedezünk fel. De talán a legdrágább felfedezés 2002-ben történt Ausztriában, Rubensnek a Betlehemi gyermekgyilkosság című képe, ami aztán nálunk 73,5 millió euróért kelt el.

Szántó István